

Landsmøte 2018
Stavanger, 20. – 22. april

SAK 6

Uttalelser

Inneholder:

- 1) Effektive tiltak mot plastforurensing**
- 2) Oppdrett må inn i lukkede anlegg**
- 3) Norsk miljøforvaltning i nedtur: en bekymringsmelding**

Merk at uttalelsene skal behandles i landsstyret dagen før landsmøtet. Det vil derfor kunne bli framlagt reviderte versjoner av uttalelsene i delegatmappene som deles ut på landsmøtet.

1 *Fra: Landsstyret*

2 *Til: Landsmøtet*

3 Effektive tiltak mot plastforurensing

4 Landsmøtet til Naturvernforbundet ber klima- og miljøministeren om å innføre effektive tiltak mot
5 plastforurensing. Plastforbruket i verden øker kraftig og i takt med forbruksveksten. Tilgangen på billig
6 olje og gass har ført til et stort volum av plastproduksjon, som har utkonkurrert mange andre
7 materialer. Plast brukes i veldig mange produkter, f.eks. utgjør syntetiske fibre mer enn 60 prosent av
8 den globale tekstilproduksjonen, og den øker. Alle sektorer må ta sin del av ansvaret.

9
10 Dagens plast krever store mengder petroleumsressurser til produksjon. Forbrenning av plast er et
11 betydelig klimaproblem. Av klimahensyn er det viktig å erstatte fossile råvarer i plastproduksjon med
12 fornybare alternative.

13
14 Plastforsøpling er en av de store globale miljøutfordringene. En rapport for World Economic Forum har
15 anslått at omkring en tredel av all plasten som brukes i verden, «lekker» ut av materialkretsløpet og
16 aldri når avfallsplasser eller gjenvinning. Det ender i naturen, der det har lang oppholdstid, hopper seg
17 opp, fragmenteres i små- biter (mikroplast) og sprer seg i næringskjeder og økosystem. Mye av dette
18 ender i havet. Plastbitene tiltrekker seg andre miljøgifter, som igjen skader næringskjedene. Får
19 trenden fortsette, kan det snart bli mer plast enn fisk i havet og det vil kunne medføre et
20 folkehelseproblem.

21
22 Vi må både rydde opp forsøplingen som allerede er i naturen, samt stenge kranene for ytterligere
23 forsøpling. Dersom all plast samles inn og resirkuleres, kan det fortsatt være et materiale som dekker
24 viktige funksjoner i samfunnet.

25
26 Naturvernforbundet mener det er behov for tydelige politiske virkemidler som gjør at plastforbruket
27 reduseres kraftig, og at forsøplingen av plast i naturen fjernes. Vi forventer at regjeringen følger opp
28 FNs vedtak om nullvisjon mot plastforurensning med nasjonale tiltak. EU-kommisjonen har lagt fram
29 sitt forslag til en ambisiøs plaststrategi, der all plastemballasje i 2030 må kunne ombrukes eller
30 resirkuleres opptil flere ganger. Kommisjonen har også mål om å stoppe forsøpling til havet og
31 redusere den totale plastavfallsmengden. Stortinget har gitt regjeringen marsjordre om å rydde opp i
32 egen bakgård.

33
34 Naturvernforbundet ber om følgende:

- 35 • Spesielt forsøplende plastprodukter, unødvendig engangsplast og mikroplast i kosmetikk må
36 fases ut og forbys. Norge må følge opp EU sitt mål om utfasing av bæreposer i plast.
- 37 • Plastprodukter må utformes på en slik måte at de har lenger levetid, kan repareres og faktisk
38 gjenvinnes til nye plastprodukter. For å få til dette bør det også stilles krav til
39 plastprodusentene om bruk av resirkulert plast i nye plastprodukter.
- 40 • Det bør innføres klimaavgifter og andre tiltak for å redusere bruken av fossile råvarer i
41 plastproduksjon. Dette må kombineres med miljøkrav til de fornybare råvarene.
- 42 • Stortingets ønske om utsortering og materialgjenvinning av plast og matavfall fra
43 husholdninger og liknende avfall fra næringslivet må iverksettes snarest. Ordningene for
44 mottak av skipsavfall må styrkes. Det bør også vurderes særskilte krav om gjenvinning av
45 plastmaterialer fra bygge- og anleggsavfall. Pantesatsene på drikkevareemballasje må økes, og
46 det bør innføres et felles nordisk pantesystem.

- 47 • Vi må stoppe utslippene av mikroplast til miljøet. Det er nødvendig med krav til oppsamling av
48 mikroplast i for eksempel vaskemaskiner, avløpsanlegg, kunstgressbaner og veganlegg.
- 49 • Det trengs økt forskning på nye, mindre miljøskadelige materialer som kan erstatte plast,
50 farlige stoffer i plast, øke gjenvinning av plast eller redusere avrenning av mikroplast. For å
51 redusere norske utslipp av mikroplast, haster det å finne bedre løsninger for bildekk og
52 kunstgressbaner.
- 53 • Midler til opprydding og frivillig innsats må økes. Bidrag fra stat, kommune og næringsliv må
54 koordineres og forenkles, slik at f.eks. innsamlet søppel lett og kostnadsfritt fraktes vekk etter
55 opprydding.
- 56 • Plastforurensning langs kysten må få samme status som akutt forurensning, og en
57 omdefinering av plast som miljøgift må utredes. Kyst- og miljømyndighetene snarest
58 igangsette en kartleggings- og oppryddingsaksjon.
- 59 • Plastforsøpling er et globalt problem og hoveddelen av tilførselen av plast til havet skjer i dag i
60 Asia. Norge må bidra til å få på plass systemer for innsamling og gjenvinning av avfall i flere
61 land, særlig i raskt voksende økonomier.
- 62 • Tekstilproduksjonen bør bruke langt mindre syntetiske materialer og heller resirkulerer
63 naturlige materialer. Tekstiler som vaskes ofte, bør være lagd av naturmaterialer, slik at vi
64 unngår spredning av mikroplastfiber.

1 *Fra: Landsstyret*

2 *Til: Landsmøtet*

3
4 **Oppdrett må inn i lukkede anlegg**

5
6 Vekst i oppdrettsnæringa er ikke forsvarlig med dagens økologiske fotavtrykk og med
7 dagens forbruk av fôr. All fiskeoppdrett må over i anlegg uten rømming, lakselus,
8 sykdomsspredning og forurensing.

9
10 I 2015 stod Norge for over halvparten av all verdens lakseproduksjon. Miljøkostnadene
11 har etter hvert blitt for store og er nå synlige for folk langs kysten og langs norske
12 vassdrag. Stikkord er lakselus, forurensing av kjemikalier og næringsstoffer, arealbeslag
13 og marine økosystemer i ubalanse.

14
15 Dersom oppdrettsnæringen skal være en del av et «grønt skifte» og gi arbeidsplasser
16 langs kysten i fremtiden, må det raskt utvikles og tas i bruk utstyr som reduserer
17 næringens økologiske fotavtrykk. Slike endringer skjer ikke av seg selv, og
18 Naturvernforbundet etterlyser en pådriverrolle fra regjeringen for å gjøre
19 oppdrettsnæringen mer bærekraftig.

- 20
21 • Naturvernforbundet ber regjeringen innføre et påbud om 25 % av
22 oppdrettsproduksjon i lukkede anlegg innen 2022.
23 • Nye tillatelser til oppdrett må kun gis for lukkede anlegg.
24 • Ved åpning av arealer til oppdrett, tildeling av lokaliteter og tillatelser til vekst
25 må dette vurderes opp mot Naturmangfoldlovens bestemmelser om
26 økosystemtilnærming, samlet belastning og erfaringsbasert kunnskap.
27 • Trafikksystemets grenseverdier for dødelighet grunnet lakselus må senkes, slik
28 at gul status er forenelig med kvalitetsnormen for villaks. Det må også brukes
29 flere miljøindikatorer og flere arter før systemet kan brukes til å tillate vekst.
30 • Ordningen med nasjonale laksefjorder må utvides og styrkes. Fjordområdene
31 som er vernet må bli større, slik at laksesmolten sikres helt fra elva og ut til havet.
32 Samtidig må all skadelig aktivitet i laksefjorder opphøre, og verneforskriften
33 styrkes.
34 • All oppdrettsfisk i anlegg som ikke er rømningssikre må merkes innen 2022, slik
35 at den kan identifiseres dersom den rømmer og for å større kontroll på svinn.
36 • Lusemidler og andre kjemikalier som har skadelig effekt på andre marine
37 organismer på forbys brukt i åpne anlegg.
38 • Oppdrettsnæringen må redusere sine CO2 utslipp fra transport og drift.
39 • Fiskefôr må komme fra bærekraftige råvarer.

1 **Fra NOA:**

2
3 **Forslag til uttalelse fra landsmøtet.**

4
5
6 **NORSK MILJØFORVALTNING I NEDTUR: EN BEKYMRRINGSMELDING**

7
8 *Gjennom flere tiår har norsk miljøforvaltning blitt systematisk bygget opp. På kort tid har*
9 *imidlertid regjeringen Solberg bevisst gitt miljøforvaltningen en nedtur. Blant annet er*
10 *viktige arbeidsoppgaver fjernet fra klima- og miljødepartementet, nasjonale*
11 *kommandolinjer gjennom fylkesmannen er svekket, og økt frihet er gitt til kommuner som*
12 *mangler relevant kompetanse. Vi roper et varsko mot regjeringens bevisste nedbygging og*
13 *vingestekking av miljøforvaltningen. Planavdelingen og viltforvaltningen må tilbake til klima- og*
14 *miljødepartementet, fylkesmennene må få tilbake sin myndighet overfor kommunene, og*
15 *kommunene må få miljøvernledere som evner å tenke økologisk og langsiktig. I arealforvaltningen*
16 *må naturmangfold, rekreasjonsområder og matjord bli vinnere i stedet for tapere. Svekkelsen av*
17 *norsk miljøforvaltning skjer i en tid hvor presset på naturverdiene er større enn noensinne. Det er*
18 *blitt et pinlig gap mellom landets lovmessige og internasjonale forpliktelser på den ene siden, og*
19 *regjeringens respektløse nedbygging av miljøforvaltningen på den andre siden.*

20
21 <Uttalelsen slutt>

22
23
24 **Utdyping/Bakgrunn for forslaget:**

25 Statsministeren ynder å snakke om «det grønne skiftet», men vi mener regjeringens
26 miljøpolitikk heller fortjener fargen grå. Ja, på flere felter har regjeringen Solberg bevisst gitt
27 miljøforvaltningen en nedtur. Blant annet er viktige arbeidsoppgaver fjernet fra klima- og
28 miljødepartementet, nasjonale kommandolinjer gjennom fylkesmannen er svekket, og økt
29 frihet er gitt til kommuner som mangler relevant kompetanse.

30
31 Allerede da regjeringen tiltrådte i 2013 skiftet den navn på Miljøverndepartementet - ordet vern
32 forsvant; nå skulle det hete Miljødepartementet, og siden Miljø- og klimadepartementet. Mer alvorlig
33 var det at planavdelingen, med ansvar for plan- og bygningsloven, ble fjernet fra dette departementet
34 og overført til det nye Kommunal- og moderniseringsdepartementet. Dette var noe Jan Tore Sanner
35 ivret for. Da Miljøverndepartementet ble opprettet i 1972, var det et hovedgrep at plansakene måtte
36 ligge i dette overordnede departementet. En god langsiktig arealforvaltning er helt sentral i
37 miljøarbeidet. Nylig er departementet også fratatt forvaltningen av jaktbart vilt. Uten forutgående
38 utredning skal Landbruks- og matdepartementet plutselig forvalte økologisk viktige dyrearter, et
39 fagfelt som alltid har hørt inn under Miljødirektoratet og naturmangfoldloven. Mens
40 miljøverndepartementet opprinnelig var påtenkt som et overordnet «ressursdepartement», plukkes nå
41 oppgave for oppgave vekk. Det vitner om en respektløs holdning til miljøoppgavene.

42 I tillegg bestemte Sanner at fylkesmannens miljøavdeling ble nektet innsigelsesrett mot kommuners
43 naturskadelige inngrep. Og det vel å merke når vi vet at bare et fåtall kommuner nå har
44 forvaltningskompetanse med egne miljøledere!

45 Et annet meget uheldig grep som regjeringen har tatt, er helt å fjerne den nødvendige oversikten over
46 de stadig minkende villmarksområdene i landet (INON). Særlig viktig er en slik løpende oversikt når
47 det gjelder å bevare biomangfoldet.

48 Ser vi på den norske rødlisten over sårbare og truede arter, som sjelden trekkes frem i norske medier,
 49 er den skremmende lang; den avslører i praksis at regjeringen har satt vernarbeidet med å hegne om
 50 biomangfoldet på sidelinjen.

51 Dramatisk har striden om bygging i strandsonen vært. Her hadde departementet tolket loven
 52 feil – og konsekvensen ble en massiv nedbygging av strandsonen. Dette ble påpekt av Nikolai
 53 Winge i doktoravhandlingen «Kampen om arealene» i 2012. Praksisen med å bygge nær
 54 sjøen, i strid med den nye plan- og bygningsloven, fikk pågå i åtte år – fra 2009 til 2017.
 55 Tusenvis av tillatelser ble altså gitt på uriktig grunnlag! Nicolai Winge understreker – i en
 56 artikkel i «Apollon» 2018/1 – at dette er irreversible inngrep som begrenser tilgangen til et av
 57 våre viktigste områder for rekreasjon og naturopplevelse. «Når kommende generasjoner spør
 58 hva som gikk galt i 100-metersbeltet langs sjøen, blir ulovlighetene i disse åtte årene en viktig
 59 del av historien».

60

61 Også fjellnaturen er hardt rammet av hyttebygging. Da omfattende hytteplaner nær Vassfaret
 62 ble godkjent, var den formelle innsigelsen fratatt fylkesmannen. Det førte til at Lasse
 63 Heimdal, generalsekretær i Norsk Friluftsliv, protesterte: «Dersom fylkesmennene, som skal
 64 passe på at Stortingets politikk følges opp, får beskjed om å holde fingrene fra fatet, så er det
 65 utrolig dårlig natur- og miljøvernpolitikk, rett og slett skremmende» (Dagsavisen 5. mars
 66 2016).

67 Historisk sett har Norge en stolt miljøvernhistorie, men denne oppturen er nå snudd til en
 68 nedtur. I 1982, ti år etter opprettelsen av verdens første Miljøverndepartement, mente regjeringen
 69 Brundtland at det også trengtes økt miljøkompetanse på fylkesnivå. Regjeringen opprettet derfor egne
 70 miljøvernavdelinger hos fylkesmennene. Noen tid etter kom også kommunene i søkelyset. Også der
 71 mente regjeringen at det trengtes økt miljøkompetanse. Følgelig ble det bevilget 100 millioner i
 72 øremerkede midler til opprettelse av miljøvernledere i kommunene.

73 *Nå var Norge en periode godt skodd når det gjaldt miljøkompetanse på alle de tre forvaltningsnivå: på*
 74 *departementsnivå gjennom Miljøverndepartementet, hos fylkesmennene gjennom egne miljøavdelinger*
 75 *og i kommunene med sine miljøvernledere.*

76 Men snart kom dessverre nedturen da den nevnte øremerkingen falt bort etter noen tid. Da viste et
 77 økende antall av kommunene at de prioriterte andre saksområder enn miljøvern. Til sist var det bare et
 78 fåtall av kommunene som beholdt sine miljøvernledere.

79 På grunn av økende miljøproblemer i 1980-årene så FN det nødvendig å opprette en egen
 80 miljøkommisjon, og statsminister Gro Harlem Brundtland fikk det ærefulle oppdraget å lede den. I
 81 1987 kom rapporten "Vår felles framtid". Her ble det foreslått en ny FN-konferanse i Rio i 1992. Det
 82 ble der lagt frem to forslag til internasjonale konvensjoner: Biomangfold-konvensjonen og Klima-
 83 konvensjonen. Norge undertegnet ivrig begge! Dette året vedtok Stortinget i tillegg en ny
 84 Grunnlovparagraf: Paragraf 110, senere omgjort til paragraf 112. Den skal sikre en forvaltning slik at
 85 landets naturmiljø og biomangfold bevares for fremtidige generasjoner. Paragrafen er som kjent
 86 trukket frem av miljøorganisasjoner for å stoppe oljeutvinning i nord. En rettsak om dette pågår.

87 Vi roper et varsko mot regjeringens bevisste nedbygging og vingestekking av miljøforvaltningen.
 88 Planavdelingen og viltforvaltningen må tilbake til klima- og miljødepartementet, fylkesmennene må få

89 tilbake sin myndighet overfor kommunene, og kommunene må få miljøvernledere som evner å tenke
90 økologisk og langsiktig. I arealforvaltningen må naturmangfold, rekreasjonsområder og matjord bli
91 vinnere i stedet for tapere. Nå er norsk miljøforvaltning i nedtur, i en tid hvor presset på naturverdiene
92 er større enn noensinne. Det er blitt et pinlig gap mellom landets lovmessige og internasjonale
93 forpliktelser på den ene siden, og regjeringens respektløse nedbygging av miljøforvaltningen på den
94 andre siden!